

Jenda en di Fɔmal en Infɔmal Sistem dem pan Lokal Pɔblik Mɔni Biznes na Salon

Di shoṭ tɔk bɔt di wɔkin pepa 87 we Vanessa Van Den Boogaard du

Dis bien tɛm, aktivist dem en polisi masta sabi risach biznes dem bin don bigin fo fenaut bot aw taks polisi en administreshon rifom go ep fo fet tranga wan jenda inikwaliti dem. Boku pan dem rishach ya don de lok mo to taks biznes na kontri dem; we get boko kopo no to soprayz at ol se wok dem bot polisi de luk taks en jenda lek se na wetman sontin, we de fokus tranga wan pan fomal taks, administreshon, en kopin dem.

Dis don mek wi de luk bad yay di we we uman den de fodom en grap wit taks biznes dem na po kontri dem. Dis de tok se uman den no de pe bete taks, bot de fogot di big problem bot local poblik moni biznes we de afekt pipul dem na po kontri dem. Dis pepa de respond to aw man en uman dem de na di Ist en Noth na salon de jam-bodi wit di difren kayn fomal en infomal sistem dem bot poblik moni biznes. I de agi se, di tok bot tak en jenda biznes in ikwal wan fo ekspand to po kontri dem so dat den go put yay pan di we we pipul den de pe fo som savis dem, lek fo ad pan di kopo we pipul den de pe fi en infomal taks biznes pan lokal poblik moni biznes.

Di metod en deta/ infomeshon

Dis pepa mek yuz of tri stronj we fo get infomeshon we den kolekt na Nayn Chifdom kes stodi dem na di ist en not na Salon.

- Di fos wan na dat den du tu difren kayn os sove dem insay 2013 en 2017 we ol oltin we konsan taks tin dem we get fo du wit fop e taks dem we den mek fo spen pan lokal poblik prapati dem, en bot aw den wan dem we de pe taks de tink en aw den de wok wit di kontri.
- Nomba tu na dat den du grup tok en intavyu dem insay 2016 en 2017 fo ad pan di sove deta/infomeshon.
- Nomba tri na dat, deta bot aw govmnt de spen moni ep fo put di rizolt dem na konteks/katigori.

Di rizolt en problem dem bot taks pement bay seks (man e uman)

Wit dis deta we wi get, di pepa fos sho se fomal taks biznes no de afekt boku pipul dem at ol, mo so lek uman dem, bay di we we i sho som jenda bayas sem bot fomal taks.

- Os dem we na uman de bifo de pe taks pas os dem we na man de bifo, di tru na dat os dem we na uman de bifo de pe smol taks to govmnt pas os dem we man de bifo.
- Pan ol we uman den no get bete land, os dem we na uman de bifo de pe prapati taks, en de pe mo prapati taks pan den moni pas os dem we na man de bifo.

“Jenda bayas de insay soshal, politikal, en ekonimikal strokcho dem; fo no gud gud wan bot dem bayas ya so, wi fo stodi gud wan oltin bo den strokcho ya, fomal en infomal.”

- Di wan døm we de pe taks biliv se, pan dyuti lokal (pul) taks bines, na man døm mo de pe fo uman døm en den fambul døm. Dis sèns bøt aw man en uman døm de pe taks stat fròm kolonial instityushòn døm taks pemènt wan, en di we we aw pipul tek uman døm na kòminiti bøt mõi bines.

Pan ol we fòmål taks pemènt lo, uman døm de pe mo fo savis døm na døm kòminiti tru infòmål røyenyu kòntribyushòn døm. Døm nò kin olwes kònsida yuza fi en infòmål taks døm we døm de tøk bøt pòblik mõi bines, olde dat kin afekt sirios wan jenda ikwaliti.

- Pan ol we os døm we na man de bifo kin laykli pe fòmål yuza fi døm, døm kin gi jis smol amawnt we nò kòm pia sèf wit wetin døm de get.
- Døm we na uman de bifo kin lek mo fo pe infòmål taks døm fo get pòblik pròpati en savis døm, en døm kin sem we so pe mo fròm wetin døm kin get. Di sem tøm bak, uman døm kin ep tranga wan we i kam pan ep en pòblik savis provishòn lek fo chaj infòmål yuza fii, en fo tek kia of wata wøl.

Wetin de kòmòt pan jenda tax bines en ol di trøbøl døm

Dis pepa de kònsida di pòsibul trøbøl døm we de kòmòt pan jenda difrèns døm pan taks bines en pròblèm døm fo di difrèn kayn os divishòn of pawa, di røyenteshòn insay chifdøm instityushòn døm, en engejment wit di wan døm we de pe taks na di kòntri.

- Nòmba wan, pan ol we i bi se uman døm nò de pe taks lek man døm, uman døm de sofa fo pe fo get pòblik pròpati døm, na ivin

os døm we na man de bifo, we de sho se uman døm nò de get di sem tritment we i kam pan aw døm de sheb mõi en pawa na os.

- Numba tu na dat, if wi luk di link we de bitwin fo pe taks en di wan we de røyenteshòn pipul døm pa pòlitiks, dis pepa wan nò if uman døm nò ebul go insay pòlitiks bikòs døm nò de pe taks lek man døm. Na aw uman de pe di lokal (pul) taks na dat de mek am fo tinap pan chif bines, en døm nò kin aprishet eni oda kayn we we yu wan røyenteshòn yu pipul døm. Bøt egen, i klia se if uman døm pe di lokal taks fo dènsèf, døm nò go ebul impruv døm røyenteshòn bikòs of di rampant jenda bayas insay di chifdøm wokples en di pòlitiks, en wik prèzho fròm di chifdøm edman døm dayrekt røyenteshòn.
- Di las wan we dis pepa de fènaut bøt na aw di jenda bines pan taks go ambøg di wan we de pe taks in engejment wit di kòntri. Uman døm nò de jam-bødi bète wit gòvment en chifdøm edman døm, olde wi go se na boku oda tin døm kin kòz dis en we nò go rilet to taks bines sèf. Sem we so, uman døm de mo pan infòmål rilesòn en jam-bødi we na impòtant eksperèns bøt sitizinsip en akawntebiliti.

Ovarøl, dis stodi get fo du wit aw wi de tøk bøt taks bines en aw døm de afekt jenda ikwailit. Jenda bayasnes de insay di soshal, politikal, en di èkònòmik sèt of døm; en wi nid fo link oltin bøt døm sèt of døm ya we na fòmål en infòmål, fo ondestand døm pròblèm ya. Insay Salon, dis go min se wi fo luk dip na di nòn-taks en di infòmål we di wan døm we de pe taks kin kòntribit pa pòblik savis provishòn na di lokal levul.

Fò rid mò

van den Boogaard, V (2018) 'jenda en di fòmål en infòmål sistèm bøt lokal pòblik faynans na salon', ICTD wok pepa 87, braytin, IDS: novemba

Krèdit to

Vanessa van den Boogaard, Dòktoryal Kandidet na Toronto Yunivasiiti.

ICTD na di UK Gòvment en di Bil en Melinda Get Fawndeshòn de gi døm fondin; bøt al wetin rayt ya nò min se na fròm di UK Gòvment den ofishyal pòlisi. Døm de advays døm wan døm we de rid fo kot en mek matiryal fròm den siriz ya. In ritòn, ICTD de beg se di pòsin fo mek am klia se na fròm ya so døm get dis matiryal.

ICTD de na Instityut of Development Stòdizz, na Braytin BN1 9RE UK.
© ICTD 2018